

Spridning av avloppsslam i jordbruket – så här ser LRF på frågan

Slamfrågan har engagerat LRFs medlemmar under alla år. LRFs hållning har varit och är fortfarande restriktiv kring att sprida slam på åkermark.

LRFs långsiktiga strategi är att växtnäringen från matrester, livsmedelsindustri och toaletter ska tillbaka till åkern utan några extra metaller eller organiska ämnen.

Bakgrund

Enligt svensk lagstiftning är det tillåtet att sprida avloppsslam i jordbruket. Sedan årtionden tillbaka har också en del av avloppsslammet från våra reningsverk spridits på svensk åkermark – oberoende av LRFs inställning i slamfrågan.

Vad säger lagstiftningen?

Avloppsslam får inte användas på betesmark, åkermark som du ska använda till bete eller där det ska skördas vall inom 10 månader eller mark där det inom 10 månader ska odlas bär, potatis, rotfrukter eller grönsaker. LRF stödjer Naturvårdsverkets nya förslag till skärpt lagstiftning för ökat skydd av marken vid användning av slam.

Nuläge användning slam

År 2008 återfördes ca 30 procent av Sveriges ca 220 000 ton ts slam till åkermark, alltså i nivå med miljömålet (ca 65 000 ton slam, varav 1700 ton fosfor). Ca 20 % blev anläggningsjord och 45 % användes för att sluttäcka stängda deponier runtom i Sverige. De sista 5 % utgör övrig användning.

LRFs syn på spridning av avloppsfractioner i jordbruket

Användning av avloppsslam i jordbruket är en komplicerad och viktig fråga. Målet med LRF:s arbete i avloppsfrågorna är ökat kretslopp av växtnäring, hushållning med jordens resurser samt en förbättrad miljö. LRFs långsiktiga mål är att när växtnäring från avloppsfractioner används på jordbruksmark ska inga negativa effekter uppstå. Markens långsiktiga produktionsförmåga ska säkerställas.

Riksförbundsstyrelsen tog i juni 2008 ett styrelsebeslut i slamfrågan med följande lydelse:

”- om medlemmar avser att tillföra näringsämnen genom avloppsslam, rekommenderar LRF att enbart slam från REVAQ-certifierade anläggningar används och i enlighet med de krav marknaden ställer samt att LRF från och med hösten 2008 aktivt deltar i ett långsiktigt slamförbättringsarbete. Detta arbete skall ske i nära samverkan med föreningsföretagen”

Styrelsen bedömde i sin diskussion att spridningen av avloppsslam på åkermark kommer att öka mot bakgrund av de ökade priserna på mineralgödsel. Det är viktigt att LRF tar initiativ för att få i gång ett löpande förbättringsarbete för avloppsslammet i syfte att få till stånd långsiktigt hållbara lösningar.

Slamfrågan har engagerat LRFs medlemmar under alla år och LRFs hållning har varit och är fortfarande restriktiv kring att sprida slam på åkermark. Utifrån nuvarande ställningstagande i slamfrågan varken uppmanar eller avråder LRF

forts...

den enskilde medlemmen att använda REVAQ-slam som växtnäring i sitt jordbruksföretag. Detta är ett beslut varje enskild medlem själv måste ta ställning till.

Det är centralt att livsmedelsindustrier, konsument- & miljöorganisationer och lantbrukare har ett förtroende för hanteringen samt kvaliteten på produkten. LRF anser att REVAQ-certifiering är den väg där vi har bäst möjligheter att uppfylla detta förtroende i dagsläget.

Endast slam från ett REVAQ-certifierat reningsverk accepteras

LRF accepterar endast att det är slam från REVAQ-certifierade reningsverk som sprids i jordbruket.

I REVAQ-systemet ingår krav på arbete mot en ständig förbättring. Detta innebär bl.a. att metaller och andra oönskade ämnen så som kemikalier, organiska miljögifter m.fl. ska sökas upp vid källan och tas bort så att de i största möjliga utsträckning inte hamnar i avloppssystemet. Hygienisering av slammet är ett krav i REVAQ liksom full insyn och spårbarhet. Att vara med och utveckla förbättringsarbetet och fullfölja REVAQ är det snabbaste sättet att förbättra både slam och vattenkvalitet enligt LRF.

Vad innehåller slammet?

Slammet innehåller fosfor, kväve, mikronäringsämnen och organiskt material som åkermarken behöver. Eftersom avloppet utöver urin och fekalier även tar emot bad-, disk- och tvättvatten innehåller slammet också oönskade ämnen t.ex. metaller, organiska miljögifter, andra kemikalier, smittämnen samt läkemedelsrester. Hushållens bidrag till de oönskade ämnena i slammet är stort.

Endast några få procent av de läkemedelsrester som passerar reningsverket hamnar i slammet. Resten rinner ut i vattendraget. Många miljögifter så som flamskyddsmedel, ftalater och nonylfenoler, finns i människans omgivning i vanliga hus-

hållsprodukter och också i mycket små mängder i slammet. Genomförda försök visar att många av dessa ämnen har snabb nedbrytning i jord.

Olika typer av smittämnen, t.ex. salmonella, förekommer i avloppsslam och genom hygienisering kan deras förekomst kontrolleras. Även olika antibiotikaresistenta bakterier som t.ex. stafylokokker (MRSA) och enterokocker (VRE) detekteras ibland i slam. Smittskyddsinstitutet menar att hygieniseringsprocessen bryter ner även dessa bakteriestammar.

Mot bakgrund av nuvarande kunskap och vetenskapliga forskning bedöms riskerna med tillförsel av avloppsslam till åkermark liten. Halterna av de oönskade ämnena måste dock minska. Allt avloppsslam ska på sikt vara av klosett-vattenkvalitet. REVAQ-arbetet är ett steg på den vägen. Framkommer ny kunskap som innebär att riskerna inte bedöms som små, kommer LRF självklart att ompröva sitt ställningstagande i slamfrågan.

Kadmium i gödselmedel

Kadmiumhalterna i P och PK-gödselmedel är i genomsnitt 25 mg Cd/kg P. Kadmium finns även i NPK-produkterna men i mycket lägre halter, runt 5 mg Cd/kg P. Medelvärdet för REVAQ-certifierade reningsverk ligger idag på en nivå av ca 25 mg Cd/kg P (av detta är ca 17 mg Cd/kg P återcirkulerat från livsmedlen). Kravet i REVAQ är maxhalten 17 mg Cd/kg P senast år 2025.

Avloppsslam och biogas

När biogasproduktion diskuteras är det viktigt att tänka på att hålla isär flödena!

Blanda inte avfall från toaletter med t.ex. gödsel eller andra råvaror i biogasanläggningen – då betraktas hela rötresten som avloppsslam i lagens mening. Även uppköpare av dina livsmedelsråvaror kan ha synpunkter på detta.